

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА ГРУПА «НАЗВИ ПРОФЕСІЙ» В ІСПАНСЬКІЙ МОВІ

Ю.В. Бєлова, студентка групи ФІНб-3-14-4.Од, IV курс, спеціальність «Філологія мова і література іспанська (англійська)»

Науковий керівник: Ю.Г. Підпригора, кандидат філологічних наук, доцент

Анотація: У статті розглянуто лексико-семантичну групу «Назви професій» як компонент лексико-семантичної системи сучасної іспанської мови. Визначені ознаки лексико-семантичної групи «Назви професій» в сучасній іспанській мові, простежені продуктивні типи деривації та гендерні особливості її формування.

Annotation: The article considers the lexical-semantic group "Names of Professions" as a component of the lexical-semantic system of contemporary Spanish. The features of the lexical-semantic group "Names of Professions" are defined in modern Spanish, the productive types of derivation and the gender peculiarities of its formation are traced.

Ключові слова: лексична система; лексико-семантична група; лексична одиниця; деривація.

Постановка проблеми. Лексика як один із рівнів мови має складну внутрішню організацію та ієрархічну будову, поєднує в собі багато різних підсистем, лексико-семантичних мікроструктур, тематичних груп, пов'язаних між собою як кількісними, так і значеннєвими відношеннями [8, с.248].

Саме дослідження системної організації лексичного рівня мови належить до актуальних завдань сучасної лексикології, що й зумовлює **актуальність** обраної теми цієї наукової роботи.

Лексико-семантична система – одна з найскладніших мовних систем. Це зумовлено багатовимірністю її структури, неоднорідністю складу, різноманітністю відображених у ній відношень і відкритістю для постійного поповнення [9, с.129].

Лексична система будь-якої мови передбачає виділення в ній підсистем, розміщених за принципом ієрархії. Однією з таких підсистем є лексико-семантична група. На сьогодні є актуальним питання виділення лексико-семантичних груп в лексиці, яка має системну організацію.

Аналіз публікацій з цієї проблеми засвідчує, що основоположником розділу науки про системну організацію лексики та лексико-семантичні групи зокрема по праву вважають М.М.Покровського, який помітив, що в кожній мові на різних етапах її розвитку можливо виділити певні лексико-семантичні групи. Виділення лексико-семантичних груп спирається, за спостереженням ученого, на парадигматичні зв'язки між словами: «Слова та їхні значення живуть не окремим один від одного життям, але поєднуються, незалежно від нашої свідомості, в різні групи, причому основою для групування слугують схожість або цілковита протилежність за основним значенням» [12, с. 82].

За словами А.А.Уфимцевої, лексико-семантичні групи слів досліджують тоді, «коли постає завдання виявити внутрішні зв'язки слів у межах семантичної системи мови, визначити структуру та специфічні смислові зв'язки останньої» [14, с.89].

Фундаментальною працею у вивченні лексико-семантичних груп є стаття Ф.П.Філіна «О лексико-семантических группах слов», в якій обґрунтовано положення про те, що весь словниковий запас мови можна розділити на лексико-семантичні групи слів, які й утворюють лексико-семантичну систему мови. Автор наголошує, що класифікувати лексику за лексико-семантичними групами слід для будь-яких цілей, при цьому групи можуть мати таку структуру, якої задасть їм дослідник [15, с.530].

Вивченням змін, які відбуваються в межах окремих системних угруповань слів, насамперед у семантичних полях, лексико-семантичних і тематичних групах займався Ф.С. Бацевич. Основну мету своїх досліджень вчений вбачав у пошуку основних закономірностей цих змін, шляхів поповнення лексико-семантичних груп і семантичних полів [7, с. 55].

У ХХ ст. з'явився цілий ряд досліджень найрізноманітніших груп лексики. Як зазначає Л.А. Лисиченко, «вивчення лексичного складу мови, як і інших рівнів мови, може бути синхронічним і діахронічним...» [10, с. 11].

За слушним зауваженням Ж.П.Соколовської, «особливість семантичної системи полягає в тому, що у ній немає чітких, визначених меж однієї лексико-семантичної групи від іншої; одного поля від іншого, одного класу від іншого; однієї семми від іншої в структурі лексеми» [9, с. 129].

Як відзначає Г.В.Межжеріна, «окресленість лексико-семантичних груп у рамках поля (мікрополя) є досить чіткою. У той же час, одна й та сама лексико-семантична група може входити (частково, а в деяких випадках і повністю) до складу двох або більше семантичних полів. Частіше за все групи співторкаються, але іноді можуть навіть нашаровуватися одна на одну» [11, с. 121].

На думку Н.А.Снопкової, всебічне вивчення лексико-семантичних відношень варто поєднувати із семантично-синтаксичним аналізом: «Для більш повного вивчення системності лексичних явищ слід розглядати характерні риси семантико-синтаксичного вживання слів, які належать до різних частин мови» [14, с. 86].

Отже, аналіз наведених точок зору провідних дослідників лексико-семантичних об'єднань дозволяє нам стверджувати, що лексико-семантична група – це будь-який семантичний клас слів (лексем), об'єднаних хоча б однією спільною лексичною парадигматичною семою.

Метою роботи є встановлення структурно-семантичних особливостей лексико-семантичної групи «Назви професій» у сучасній іспанській мові.

Об'єктом дослідження є лексико-семантична група «Назви професій» у сучасній іспанській мові, а **предметом** дослідження є сукупність процесів її утворення та функціонування.

Матеріалом дослідження послужили лексичні одиниці на позначення професій, відібрані із словників іспанської мови.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше було досліджено продуктивні типи деривації в лексико-семантичній групі «професії».

Наукові результати. Лексико – семантичні групи слів – будь-який семантичний клас слів (лексем), об'єднаних хоча б однією спільною лексичною парадигматичною семою.

Лексичні групи, які утворюються на будь-якому рівні та за допомогою будь-якої класифікаційної процедури, мають суттєві квантитативні властивості. У межах лексичного рівня мови смислові відношення його складових прослідковуються у різних аспектах: дериваційному, епідигматичному, смисловому, синтагматичному та парадигматичному.

На підставі аналізу наведених прикладів назв професій у іспанській мові, нами було відокремлено 7 груп продуктивних типів деривацій утворення назв професій у сучасній іспанській мові, які відрізняються між собою специфікою використання суфіксів. Зокрема, основні групи включають використання таких суфіксів як: –ero, –era, –or, –dor, –tor, –ista, –ico, –o, –to, –ario, –ado, –e, –te.

Як було виявлено, найчастіше назви професій у іспанській мові, утворені від іменника, що позначає певний вид діяльності або предмет шляхом додавання суфікса -ero/ -era (23 приклади): *cocinero, fontanero*. На другому місці знаходяться професії утворені за допомогою суфіксів – or, -dor, -tor від іменників, які визначають певний вид діяльності (10 прикладів) та професії, що утворюються від іменників, що характеризують вид діяльності або предмет за допомогою суфіксів – ista (10 прикладів): *escritor, operador, traductor, deportista*. Професії, які утворюються від іменників, що означають певну сферу життя та діяльності людей за допомогою суфіксів – ico (7 прикладів) та –o, –to (7 прикладів) обіймають третє місце (7 прикладів): *medico, mecánico, músico, arquitecto, piloto, psicólogo, fotógrafo*.

В іспаномовному світі не є поодинокими випадки, коли жінки, які є представницями цих професій, хочуть відокремитись від свого визначення в

жіночому роді, демонструючи тим самим те, що вони все ще знаходяться у фазі завоювання влади. В сучасному суспільстві залишається престижним вживання форми чоловічого роду і, навпаки, не престижним користування формою жіночого роду для визначення деномінації професій і посад.

Одна з галузей іспанської мови, де відбуваються потужні зміни у фемінізації лексики – це назви професій, занять, посад, що є цілком логічним процесом оскільки він відображає зміни, які відбуваються в сучасному іспанському суспільстві.

Для визначення професій, посад іспанська мова зазвичай обирає зміни в закінченні слова і пропонує для обох родів однакову основу, до якої додаються закінчення (або аломорфи) -а для жіночого роду і -о, -е, та нульове для чоловічого. Таким чином, можуть з'явитися опозиції -о/-а, -е/-а, -нульове/-а, до яких слід додати групу слів, що являють собою специфічну деривацію, спричинену культурним впливом. Наприклад: *maestro/ maestra, zapatero/ zapatera, zoologo/ zoologa, jefe/ jefa, dependiente/ dependienta, traductor/ traductora*.

Висновки та подальші перспективи досліджень. Аналіз структурних і семантичних особливостей лексико-семантичної групи «Назви професій» в сучасній іспанській мові свідчить про існування як мінімум п'яти моделей продуктивної деривації у межах цієї групи, а також про вагомий вплив соціальних змін у суспільстві, пов'язаних з посиленням ролі жінки в різних сферах життя, на утворення нових словоформ. Подальше дослідження цих процесів безсумнівно є одним із перспективних напрямів соціолінгвістики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Andrés Castellanos S. /Soledad de Andrés Castellanos // Arquitectas, ingenieras, ministras, obispas, toreras.... – Barcelona: Ed. Barcino, 2007. – 98 p.
2. Aronoff M. Word formation in generative grammar: [Linguistic Inquiry Monographs] / Mark Aronoff. – Cambridge (Mass.) : The MIT Press, 1976. – 134 p.

3. Corbin D. La forme et le sens: discussion / Danielle Corbin // Quaderni di semantica. – 1984. – 5/2. – P. 288–302.
4. Halle M. Prolegomena to a Theory of Word Formation / M. Halle // Linguistic Inquiry. – 1973. – 4. – P. 3–16.
5. Lledo Eulalia. Profesiones en femenino. –Madrid: Ed. Instituto de Mujer, 1996. – 107 p.
6. Scalise S. Generative morphology / Sergio Scalise. – Dordrecht : Foris, 1984. – 237 p.
7. Бацевич Ф.С. Процес неологізації та динаміка структури семантичного поля / Флорій Сергійович Бацевич // Мовознавство. – 1980. – №3. – С. 54 – 80.
8. Кобець Л. К. Поняття лексико-семантичної системи мови в працях вітчизняних і зарубіжних лінгвістів XVIII - XXI ст. / Л. К. Кобець // Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах. - 2012. - Вип. 25. - С. 248-256.
9. Кобець Л. К. Лексико-семантична група як складник лексико-семантичної системи / Л. К. Кобець // Мова і культура. - 2012. - Вип. 15, т. 4. - С. 129-135.
10. Лисиченко Л.А. Лексико-семантична система української мови / Лідія Андріївна Лисиченко. – Х.: Харківський держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди, 1997. – 131 с.
11. Межжерина Г. В. Прилагательные со значением моральной оценки лица (на древнерусском хронологическом срезе) : автореф. дис. на соиск. уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.01 „Русский язык” / Анна Валентиновна Межжерина. – К., 1992. – 17 с.
12. Покровский М. М. Избранные труды по языкознанию / Михаил Михайлович Покровский. – М.: Изд-во АН СССР, 1959. – 384 с.
13. Ткаченко Л.Л. Стилїстика іспанської мови. Навчальний посібник для студентів-філологів вищих закладів освіти. – Херсон: ХДУ, 2013. – 231 с.
14. Уфимцева А. А. Опыт изучения лексики как системы (на материале англ. яз.) / Анна Анфилофьевна Уфимцева. – М.: АН СССР, 1962. – 287 с.
15. Филин Ф. П. О лексико-семантических группах слов / Федот Петрович Филин // Езиковедски изъследования в чест на академик Стефан Младенов. – София, 1957. – С. 530.